

Bunnsedimentenes siste reis – dypvannsdeponeringen i indre Oslofjord?

Etter 15 år med utredning og planlegging ble det besluttet å mudre i Oslo havn og deponere massene i et naturlig fjordbasseng på ca 70 meters dyp ved Malmøykalven i indre Oslofjord. Tiltaket er del av en nasjonal plan for opprydding i forurenset sjøbunn som finnes i de fleste større byhavner i Norge. I Oslo ble tiltaket nødvendiggjort av byggeaktivitet og økt trafikk i havna. Fjordbassenget ved Malmøykalven var tidligere blitt brukt til deponering av rene og forurensete masser og oksygenforholdene hadde på grunn av dårlig vannutskiftning og påvirkning fra tidligere kloakkutslipp vært dårlige. Bassenget ble derfor vurdert som egnet til formålet når deponiet etterpå også ble dekket med rene masser. Alternativt deponi på land på Langøya ved Holmestrand ble vurdert til ikke å gi miljømessige fordeler i sammenligning med et dyphavsdeponi. Kostnadene for deponi på land var 80 til 100 millioner høyere enn den løsningen som ble valgt.

De siste tre årene har vært preget av en intens kamp om hvem som har hatt rett i vurderingen av om dette har vært et godt miljøprosjekt, slik de fleste fagfolk mente, eller et katastrofeprosjekt med store miljøkonsekvenser. Det dannet seg grupperinger med sterke meninger om prosjektet. Lokalpolitikere engasjerte seg sterkt, og uttrykte bekymring for badevannet i Oslofjorden og for ”tikkende miljøbomber”. Det ble fram-

stilt dommedagsprofetier om hvor ille dette ville bli for Oslofjorden. Noen mente å kunne sannsynliggjøre at ”gift” fra deponiet ville bli transportert ut av fjorden, inn i kyststrømmen og bli en trussel for kysttorsken. Noen fremsatte konspiratoriske tanker om at fagfolk ikke er til å stole på.

Det fagfolk oppfattet som faglige fakta og grundig dokumentasjon var på ingen måte nok til å skape ro rundt prosjektet. De faglige utredninger som ble gjort som grunnlag for den valgte løsningen, inkludert konsekvensutredningen, var ikke like godt stoff for pressen som det folkelige opprøret. Teoriene som ble fremsatt fra ulike motstandere av dypvannsdeponiet fikk mye spalteplass.

Hvorfor ble det slik? En årsak til skepsisen til dette oppryddingsprosjektet kan være at teknologien som er brukt ikke har vært spesielt avansert. Det er kanskje lettere å få aksept for komplisert renseteknologi, enn en ”enkel” teknologi som å fjerne forurensete havnesedimenter fra grunt vann, og flytte dem ut til dypt vann. Sedimenter som ligger på grunt vann forårsaker ofte spredning av forurensetning på grunn av strøm og båttrafikk. Flytting av massene til dypvannsbassenger, etterfulgt av overdekking med rene masser, eliminerer praktisk talt miljørisikoen. Dette budskapet nådde ikke frem. Mange oppfattet opplagt det å deponere de forurensete sedimentene på

land, som mindre risikofylt. Men ut fra en miljøfaglig vurdering var det ikke lett å se at de ekstra kostnadene med deponering på Langøya ville gi en tilsvarende miljøgevinst.

I ettertid kan vi slå fast at prosjektet i Oslo havn, med unntak av forhold som nylig har vært behandlet i retten, har forløpt slik som forutsatt. Anleggsarbeid i tilknytning til store miljøtiltak medfører unntakstilstand for miljøet. Mudring og deponering av finkornete masser i vandig miljø vil ikke kunne skje uten at vannkvaliteten lokalt forringes så lenge arbeidet pågår. Dette står også presisert i konsekvensutredningen for dypvannsdeponiet. Når de mudrede massene nå ligger på plass i deponiet, og de har fått et teppe med rene sedimenter over seg, er det ingen ting som skulle tilsi at de vil begynne å røre på seg og skape nye problemer. For hvert år som går, vil teppet med dekkmasse øke som følge av naturlig sedimentering, og begravelsen av miljøgifter ved Malmøykalven vil være et faktum.

Men hva vil skje av miljøforbedringer i Oslofjorden som følge av tiltaket? Det er dette spørsmålet som nå bør ha oppmerksomhet. Til tross for at oppryddingen i Oslo havn er et av de største tiltakene mot forurensete sedimenter i Norge, er det likevel et begrenset bunnareal som enten er mudret eller dekket til i forhold til det totale arealet av forurenset sjøbunn i indre Oslofjord. Den overordnede visjonen med sedimentopprydding, slik det fremgår i helhetlig tiltaksplan for Oslo havn, er at ”vi skal sørge for at miljøkvaliteten i indre Oslofjord og bruken av fjorden ikke påvirkes negativt av bunnsedimenter som er blitt forurenset”. Overvåkingen av økosystemet og nivåer av miljøgifter i fisk og skalldyr vil i årene fremover gi svar på i hvilken grad tiltaket har gitt en miljøgevinst. Erfaringene fra dypvannsdeponering av havnesedimenter ved Malmøykalven er viktig lærdom å ta med seg i det videre arbeidet med sedimenter og tiltaksplaner for havneområder i Norge.

Norsk vannforening

Bur du attmed ein foss,
høyrrer du han ikkje.

Olav H. Hauge

Design, Petter Wang